

021.4:002

DOKUMENTÁCIÓS KIÁLLÍTÁS A MAGYARÓVÁRI TIMFÖLD- ÉS MŰKORUNDGYÁRBAN

Országos viszonylatban is közismert tény, hogy bár egyre több és több könyvvel és folyóirattal és egyéb műszaki dokumentummal gazdagodnak a vállalati könyvtárak, még sincs kellőképpen kihasználva a bennük felhalmozott szellemi kincs. Pedig ma már számos vállalatnál folyik a rendszeres dokumentációs munka mindkét fő megnyilvánulása:

1. a műszaki irodalom feltárása a megfelelő kiszűrés és osztályozás útján,
2. a kirostált és a vállalat profiljainak megfelelően osztályozott anyagnak az érdekelt műszaki dolgozók körében való tudatosítása útján.

A kihasználatlanság fő okait még ma is elsősorban abban a körülményben kereshetjük, hogy a dolgozók még ma sincsenek tudatában azoknak a lehetőségeknek, amelyeket a kellő állományu és az újonnan megjelenő irodalommal folyamatosan kiegészített műszaki könyvtár tudásuk kiegészítésére nyújt. A legtöbb dolgozó csak nagyjából tudja, hogy a vállalat műszaki könyvtárában mennyiféle könyv van és - már e vételem nélkül csekély meglátással is kimerült az informáltsága. Azzal ugyanis csak a valóban kutató szellemű kartársak vannak tisztában, hogy mennyi igen tartalmas folyóirat, szabadalmi leírás, prospektus, dokumentáló szemle, témafigyelőlap, figyelőkarton stb. kerül a könyvtárba.

E lehangoló állapot javítására könyvtárunk eddig már több jónak látszó eszközt is igénybe vett. Az első az volt, hogy a beérkező külföldi folyóiratok lényeges tartalmát magyarra lefordítva kivonatolta, és a kivonatokat egyrészt hirdetőtáblán kifüggesztette, másrészt másolatban az érdekelt osztályoknak kikézbcsitette. Ezenfelül magukat a folyóiratokat is kikölcsönözte az érdekelt osztályoknak.

Ez a feljáró munka kétségtelenül megjavította a könyvtár igénybevétele, mert 3 év alatt háromszorosára emelkedett az olvasók száma, és ma már számos műszaki dolgozóval van alkalmunk a könyvtár dokumentáló munkáját megismertetni. Mégis azt kell mondani, hogy sovány még az eredmény, mert a háromszorosára emelt olvasói létszám csak annyit jelent, hogy a vállalat mintegy 1100 dolgozójából 158 fordul meg a műszaki könyvtárban a 3 év előtti 53 helyett, és ezeknek csak egy része veszi komolyan kézbe a könyvön kívüli irodalmat.

A vállalat főmérnökének az a kezdeményezése, hogy a műszaki dolgozókat felhívta a beosztásuknak megfelelő műszaki témák kimunkálására, ugyancsak komoly lökőerőt jelentett a könyvtár igénybevétele, és számos dolgozó örülhetett annak, hogy a feladott témához könyveken kívül folyóiratcikkeket, szabadalmi leírásokat, prospektusokat stb. kapott egészen rövid idő alatt.

Még valami kellett azonban ahhoz, hogy a dolgozók a könyvtár sok-

oldalú dokumentációs tevékenységével és az ebből adódható lehetőségekkel a legteljesebben tisztába jöjjenek. A vállalatnál, más vállalatokhoz hasonlóan teljesen elburjánzott a falí táblák terét messze túlhaladón mindenhova kiakasztott sokféle hirdetés, felhívás, táblázatos és egyéb ismertető. Ez oda vezetett, hogy a leggondosabban kidolgozott dokumentációs ismertetés is csupán meghatározott kis számú olvasót kapott, ami annál érthetőbb, mert hiszen a sokféle kifüggesztett olvasnivalóhoz mindenkinek egyaránt hiányzik az a 10 perc, ami csak 2-3 írástermék magvának az elolvasásához is szükséges.

A vállalat főtechnológusának kezdeményezésére és segítségével nyilvános előadást és vele kapcsolatosan megbeszélést is tartottunk a dokumentáció népszerűsítésére. Ennek azonban sajnos csak az volt az eredménye, hogy mindössze azok a dolgozók hallgatták meg, akik egyébként is legszorgalmasabb igénybevevői a könyvtárnak, és éppen azok maradtak ki, akik eddig sem tudtak a dokumentációs munka jelentőségéről.

Ilyen körülmények között született meg az az ötlet, hogy kiállítást kell rendezni a műszaki könyvtár dokumentációs tevékenységéről. Ez lehetett az a propagatív eszköz, amely egyrészt a bemutatott anyag vizuális hatásával, másrészt ennek a látogatók előtt való hatékony szóbeli ismertetésével és persze a kiállított anyag pársoros, de jellemző feliratos magyarázatával szélesebb körben tehette ismertté a dokumentációs munka mibenlétét és ennek hasznosságát.

Elegendő helyiség hiányában a könyvtárhelyiségben és az előtte levő forgalmas csarnokban elhelyezett paneles állványokon, asztalokon szemléltettük a kiállítási anyagot. Más vállalatok számára is tapasztalatátadási céllal igyekszünk itt a kiállítás mikénti kivitelét és lebonyolítását vázolni.

A csarnokban levő 28 üvegtáblás /tehát 28 írástermék elhelyezésére szolgáló/ hirdető táblánkon már a kiállítás előtti héten felhívtuk a dolgozók figyelmét az április 2-7. között rendezendő kiállításra. A 28 hirdetői helyet kiállítási anyaggal: a Műszaki Lap-szemle 1-1 példányával, szabadalmi leírás 1-1 példányával, témafilapokkal, figyelőkartonokkal, prospektusokkal, a timföldgyártásra, a vanádiumgyártásra vonatkozó legújabb szabadalom-cimgyűjtési munkánkkal és külföldi folyóiratok egyébként állandóan kifüggesztett címfordításaival töltöttük meg. Ugyancsak a csarnokban egy 2 x 1 méteres nagyságú panelen 70 x 90 cm-es keretben diszes kivitelű táblán szemléltettük a vállalat dokumentációs kapcsolatait az OMK-val, OSZK-val, Licenciával, Danubiával, a Nehézipari Minisztérium műszaki könyvtárával stb., továbbá egy másik 70 x 90 cm-es keretben azt a vállalati érdekköröket érintő 131 műszaki témát, amelyre vonatkozóan a műszaki könyvtár a folyóiratok, szabadalmak stb. legújabb irodalmát gyűjti, és osztályozott kartonokon az érdekelt dolgozók részére könnyen hozzáférhetővé teszi.

A műszaki könyvtár helyiségében állványokon kifüggesztett 10 darab, egyenként mintegy 120 x 200 cm nagyságú panelen, valamint vitrinekben, asztalokon volt látható a kiállítás legtöbb mondanivalója.

Sorra véve ezeket a teljes szemléltetés céljából:

Az első panelen a szabadalmi leírásokat függesztettük ki egyes timföldgyártási és műkorundgyártási szabadalmakról, ezek magyar nyelvű fordításával együtt. Noha hangsúlyozottan arra törekedtünk, hogy a kiállítás céljait és a kiállítási anyagot minden látogató előtt élő szóval is érzékeltesük, minden panelen néhány soros felirat is ismertette a rajta látható anyagot és a vele kapcsolatos vállalati érdekeket. Így a szabadalmakkal kapcsolatban azt közöltük a feliraton, hogy mivel szabadalmakban van lefektetve a legtöbb műszakilag, gazdaságilag értékes találmány, a vállalat már 200-on felüli számú szabadalmi leírást szerzett be.

A második panelen a fentebb már említett 131 műszaki témadokumentációból 4-nek a kartonjait példaképpen kifüggesztettük, így a műkriolit gyártására 20, a kalcinálásra vonatkozóan 10, az aprításra vonatkozóan 10, a folyamatos feltárással vonatkozóan 10 folyóirat-cikkét, illetve szabadalomét. Itt is pársoros magyarító szöveg hívta fel a kutatók, fejlesztők, újítók figyelmét arra, hogy a példák szerint csoportosított kartonok lehetőséget nyújtanak a munkájukhoz szükséges legújabb irodalom könnyű megszerzésére.

A következő panelen a különféle szivattyúk, ismét egy másikon laboratóriumi mérlegek, továbbá őröl és osztályozó berendezések prospektusait mutattuk be. Ezt úgy oldottuk meg, hogy részben az általunk szóban és feliratokban szolgáltatott magyarító szöveg, részben a prospektusok fellelőzhetősége és így teljes átböngészhetősége módját adott a bennük rejlő műszaki adatok és részletrajzok megismerésére, mindezzel a teremtet fantázia megindítására.

További panelen mutattuk be az OMK figyelőkarton- és témafigyelőlap szolgálatát, valamint külön ettől a dobozokban sorakoztatott figyelőkartonok gyűjteményét, ugyancsak fordítószolgálatát, egyenkénti dossziékban őrzött fordításait, mikrofilmjeit. Feliratokkal, szöveges ismertetésekkel hívtuk fel a figyelmet arra, hogy 1600 folyóirattal gyűjti az OMK e dokumentációt, amelyekből 72 rendbeli figyelőkartonon és 15 rendbeli témafigyelőlapon kap vállalatunk által részletes tartalomismertetést a világnak vállalatunkat érdekelhet minden új irodalmáról.

Ami súlyuk stb. miatt nem kerülhetett panelekre az OMK szolgáltatásaiból, az is a dossziézott fordításokhoz, a dobozban szemléltetett figyelőkartonokhoz hasonlóan, asztalokon, vitrinekben lett kiállítva, így az új külföldi könyvek beszerzéseinek jegyzéke, módszertani kiadványsorozata, a Műszaki Lapszemlék. Valamennyi magyarító feliratot kapott az élő szóval történt ismertetés mellett.

Paneleken mutattuk be műszaki könyvtárunk és a Nehézipari Minisztérium címfordításait a külföldi folyóiratokról, ugyancsak a vállalat mérnökei által készített, illetve gyűjtött nomogramokat, végül a szabványok mintadarabjait.

Mindezt kiegészítette az asztalokon bemutatott egyéb dokumentáció, így az ALUTERV-é, a Fémipari Kutató Intézeté, egyes vállalatoké /mint az Almásfüzitői Timföldgyár és Wilhelm Pieck Vagon- és Gépgyár folyóirati figyelő/, a Mineralimpexé.

Külön kiemeljük, hogy a látogatóknak élő szóval való kalauzolás igen fontos kellék a kiállítás maradandó sikeréhez. A dokumentációban rejlő előnyökre élő szóval történő rávilágítás minden falitáblánál többet ér, és mivel az ily kiállításon való megjelenés a legjobb alkalom arra, hogy mindenivalónkat meghallgassák, a fáradság nem vész kárba. Ennek az eredménye pár nap alatt is megmutatkozott, mert már közben nem csupán könyvért jöttek, hanem korábbi szokásukkal ellentétben a szabadalmi és folyóirati irodalom böngészése végett. Ezzel pedig célunk a megvalósulás útjára lépett.

BALOGH Emil

o o

025.2

IDEGENNYELVŰ MŰSZAKI KÖNYVEK – DEVIZA NÉLKÜL

Minden hónap első hetében felkeresem az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvtárellátó részlegét a Révay utca 22-ben. Mint azok a helyek általában, ahol igazán értékes dolgok rejlenek – ez is szerényen elhúzódva a "világ zajától", csendes mellékutcában, diszkrétén, a kapualjból közelíthető meg. Igaz, a kapualji megközelítés csak az idegen nyelvű részlegre vonatkozik, de most éppen erről a részlegről szeretnék bővebben írni, illetve arról, hogy miért járok ide ilyen kitartó rendszerességgel. Sajnos a magyar nyelven megjelent műszaki könyvek nem tudják kielégíteni igényeinket. De még ha sokkal jobban is el lennének látva magyar nyelvű szakirodalommal, akkor sem hagyna nyugton bennünket az érdeklődés a külföldi szakirodalom iránt. Az az érzésem, hogy nincs a világon egyetlen számbajöhető műszaki könyvtár sem, amelyik beérné csupán hazai anyagával. Nálunk, mint ismeretes – a devizaigényes külföldi könyvekre igen kevés a fedezet. Forintunk még csak akadna, de deviza – az már nagyon nehezen. Melyik könyvtárost ne fogná el az öröm, ha mégis talál egy olyan üzletet, ahol forintért vásárolhat devizaigényes könyveket! Nos, ez a hely az előbb említett bolt.

A világviszonylatban is legismertebb külföldi könyvkiadók legfrissebb "termését" lehet itt megtalálni. Ismeretes, hogy a kiadók is kereszttülméntek a századunkra oly jellemző differenciálódási folyamaton, s így viszonylag könnyű dolga van az újdonságokat kutató könyvtárosoknak. Az idők folyamán kialakul, hogy melyik szakkönyvtárnak melyik kiadó lesz a legmegfelelőbb. Így jöttem én is rá, hogy gyárunk híradástechnikai profiljának teljesen megfelel az angol